

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio IV. De odio, invidia, discordia, schismate aliisque charitati
contrariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Secundo dico, quoties à iure tibi datur facultas accusandi, non peccas contra charitatem etsi accuses non enim iustitia aduersus charitatem esse potest. Vnde etsi videatur contra charitatem esse delinquentem accusare, quem correctione secreta emendare poteris, at vere non est contra charitatem, cum ipse se delinquentem huiusmodi damno exposuit, & bono communi, quod per accusationem intenditur, sufficienter compensatur. Adde, manifestatio secreti delicti de se non est contra charitatem, quatenus charitas est virtus specialis, sed est contra iustitiam. Ergo si secludamus à tali manifestatione peccatum iniustitiae, & peccatum contra charitatem demus secludere. Denique si contra charitatem esset accusatio delicti, quod potest correctione secreta praecaveri, esset contra praecipuum Domini latum, Matth. 18. at ibi non loquitur Christus de accusatione, sed de denunciatione Evangelica, quae potius ad correctionem, quam ad punitionem procedit. Ergo.

PUNCTUM XVI.

Vtrum iudex teneatur repellere denunciationem sibi factam de delicto, eo quod illius secreta correctio non praecesserit.

- 1 Proponitur ratio dubitandi.
- 2 *Loca sentit obligatum esse iudicem, si commode potest, denunciationem repellere. At si denunciatus persistit, admittere debere denunciationem.*
- 3 *Teneatur iudex denunciationem admittere, tamen si denunciatus non probauerit denunciationem praecessisse.*
- 4 *Satisfit rationi dubitanti, n. 1. adducta.*

Ratio dubitandi desumitur ex cap. qualiter, & quando 2. de accusat. ibi enim dicitur denunciationem debere praecedere charitativam monitionem, iuxta textum Evangelicum: ubi primo corrigendus est frater secretis, deinde adhibendi sunt testes, postea si illos non audierit, dicendum esse Ecclesiae. Ergo omittens hos actus aduersus ius diuinum, Naturale, & Canonicum, denunciat. Ergo repellenda est eius denunciatio ut illicita, & contra charitatem, & iustitiam. Ergo non potest iudex illam admittere alias fauebit peccato denunciantis. Confirmo in supradicto cap. eodem modo dicitur debere charitativam monitionem praecedere denunciationem, quo inscriptio accusationem, & clamorosa insinuatio inquisitionem, sed sine inscriptione accusatio nulla est, & sine clamorosa insinuatione nulla inquisitio. Ergo nulla erit denunciatio sine charitativa monitione. Confirmo secundo, ex doctrina Baldi in leg. 1. ff. de libor. & posthum. formam datam à lege, vel statuto non debere omitti, & ex tex. notandum in leg. magis puto §. penult. ff. de rebus eorum. Sed monitio secreta videtur tradi à Christo Domino pro forma, antequam denunciatio Ecclesiae fiat. Ergo est nulla denunciatio monitione omissa, & ita videtur tenere Felin. in cap. novit. de iudicis col. penult.

2 In hac quaestione loca 2. 2. quaest. 33. art. 8. disp. 47. num. 29. affirmat iudicem obligatum esse in quantum commode possit impedire denunciationem taliter factam. At si denunciatus non vult desistere, posse illam admittere, etsi requiratur eius officium, tenet admittere. Prima pars probatur ratione dubitandi. Secunda ex eo quod denunciatio iniudicia non habet dependentiam à secreta correctione, neque iure naturae, neque diuino, neque canonico, cum nullibi ob eius omissionem irrita reddatur. Non in iure canonico (de quo poterat esse dubium.) Nam in cap. qualiter & quando dicitur, denunciationem debere praecedere secretam monitionem, sicut accusationem libellus: sed non dicitur debere praecedere eodem ordine necessitatis, alias deberet constare semper, cum denunciatio fit praecise, secretam correctionem testelque fuisse inductos: quod est contra praxim. Quapropter cap. licet Helib. de simonia, cum Abbas Pomposianus ad summum Pontificem de claus esse ob varia crimina, & ipse opposuisset secretum non fuisse correctum, & delatores restarentur corruisse: Pontifex nihil de hoc puncto curauit, sed ad causae decisionem processit. Verum est processisse ex officio ob clamorofam de delictis insinuationem, ac proinde non videtur huiusmodi res adaequate probate denunciationem valere omitta correctione.

3 Quapropter cenleo dicendum teneri iudicem denunciationem admittere, etsi denunciatus non probauerit monitionem praecessisse, quod mihi persuadet vltus iudicum nihil de monitione interrogantium. Fateor tamen ipsum denunciante non praemissa correctione, cum deberet praemittere, peccare, & iniustitiam facere, at valide denunciare. Quia aliud est esse iniustam denunciationem, aliud esse validam. Verum si iudici aliquo modo constaret monitionem secretam non fuisse praemissam, casu quo esset praemittenda, quod difficile constare potest, iustitiam denunciationem omnino esse repellendam à iudicio, utpote iniustam, & contra praecipuum Dominici tradit expressè Glossa in cap. cum dilectus, 2. de accusat. per text. ibi si confiteri praefatum Episcopum de iam dictis excessibus non fuisse praemonitum ab eodem,

à denunciatione repellatis eisdem & cap. qualiter eodem titulo. licet Helib. de simonia Suar. tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 2. fin. num. 15. Valen. disp. 3. quaest. 10. p. 5. §. postet. etiam pag. 682. & 683. Alфонсус de Villaguri. in sua pract. l. 2. tit. de denunciat. Euangel. cap. 9. concl. 4. pag. 10. q. 9. & pag. 11. concl. 3. addit debere iudicem antequam denunciationem admittere, interrogare denunciante an praemiserit secretam correctionem, testelque induxerit, quod si ita fecerit non probauerit, causamque omissionis legitimam non allegauerit, omnino esse repellendum. Sed quod diximus verius est ob vltum receptum.

4 Ad rationem dubitandi patet ex dictis: mandatur enim ille ordo correctionis secretae praemissi denunciationi, ut licita, & iusta denunciatio fiat, non ut valida, cum non possit denunciatio iustitica dependere à monitione secreta, quae eo ipso, quo secreta fit, non potest de illa constare.

DISPUTATIO IV.

De odio, invidia, discordia, schismate, aliisque charitati contrariis.

Sicut charitas plures actus habet tam internos, quam externos, de quibus in superio ribus dictum est, sic etiam habet plura vitia sibi contraria, scilicet odium Dei, & proximi, inuidiam, acitiam, discordiam, contentionem, schismam, iram, seditionem, bellum, & scandalum, de omnibus his hac disputatione agemus. Solùm de scandalo, quia materia latior est, in sequentem disputationem referuamus.

PUNCTUM I.

De odio Dei, & proximi, quid sit, & quale peccatum.

- 1 *Odium est charitati contrarium, & est duplex, abominatio, & inimicitia.*
- 2 *Proponuntur quadam obiectiones, & sic illis satis.*
- 3 *Quodcumque ex iis obis circa Deum est mortale, neque fieri potest veniale ex leuitate materia.*
- 4 *Circa proximum aliquando esse potest veniale.*
- 5 *Odium proximi differt specie ab odio Dei.*
- 6 *In odio proximi qui censent non esse plures actus specit distinctos.*
- 7 *Probabilis est oppositum.*
- 8 *Quae ratio odium proximi ab ira, & indignatione, appropinquat vindictae distinguitur.*
- 9 *Enumerantur plures casus, in quibus licitum est proximo velle malum.*
- 10 *An optare mortem, vel de illa gaudere ob hereditatem habendam licet, proponitur negans sententia.*
- 11 *Contrarium ut probabile defenditur, si cum dubio fiat motu ratione.*
- 12 *Satisfit contrario fundam. n. 10. adducto.*

Odium charitati oppositum est, velle alicui malum, quod malum illius est. Dupliciter concipitur, primo abominatio, do ipsam personam tanquam tibi contrariam, & desiderando, ut non sit, & hic actus est odium abominatiois. Secundo, desiderando illi aliquid malum ex supradicta abominatioe, quod vocatur odium inimicitiae. Sic omnes Doctores in discussu referendi Vtrumque odium veritari posse circa Deum, & circa proximum de fide est. Circa proximum veritatur, si ob malum, quod in ipso residet, vel ob iniuriam tibi illatam aduerferis, velique illum perimere, aut aliquid aliud malum illi euenire. Circa Deum veritatur, non quatenus in se est, quia ut sic nihil mali habere potest, sed quatenus te punie, tibi que difficulta imperat: ob has enim rationes potes illum aduerfari, & quantum in te est velle, ut non sit.

2 Quod si obiecias. Nullus potest velle alteri malum, nisi illud malum sibi esse bonum apprehendat. At in aduersione Dei, eiusque inimicitia nulla ratio boni esse potest. Ergo. Respondo nullam rationem boni esse, apprehendi tamen, & existima aliquid sufficere, ut possit Deus odio haberi à non videntibus ipsum. At illi qui Deum clare vident, cum videant obiectum summè diligibile, nequeunt illum odio habere: sic D. Thom. 2. 2. quaestione 34. art. 1. & ibi, Cateranus, Valen. disputatione 3. quaestione 11. p. 1. in fin.

Si in te, Secundo, qui alterum odit, & aduerfatur, est ob aliquid malum in eo existens: ar in Deo nullum malum esse potest. Ergo non est capax odij, & aduersionis? Respondo non tempore esse necessarium ad odium, vt malum existat in periona, quae odio habetur, sufficit, si malum aliquid causet. Quapropter est

in Deo nullum malum esse possit, quia non potest vilo bono carere...

Quodcumque ex his odiis, si circa Deum versetur, est mortale peccatum...

Si autem odium circa proximum versetur, etiam est grave peccatum...

Si autem odium circa proximum differat specie ab odio Dei...

Major difficultas est de odio proximi, an in illo sint plures actus...

Ceterum mihi omnino dicendum videtur contrarium cum Suarez...

Secundo inquirens, qua ratione odium proximi ab ira, & indignatione...

manet ferè omnes Doctores; quia habent diuersas rationes formales...

Dixi in principio odium proximi esse, velle illi malum, quia illi est...

Major est difficultas, si cum debita moderatione facias, te posse absque peccato...

Nihilominus credo, si cum debita moderatione facias, te posse absque peccato...

DE SERVO ALACRITON...

appetere ad actus virtutis præstandos. Item carere molesta infirmitate, inopia, aliisque malis, vt liberis Deo seruire possis. Cognoscis autem hæc omnia consequi te non posse, nisi Deus de vita præsentis proximum toller. Poteris ergo ex supradicto sine, & ob illius consecutionem proximi mortem desiderare, & de illa succedente gaudere; quia non gaudes de illa, quatenus proximo mala est, ibi sistendo (hoc enim esset malum) sed gaudes de illa, quatenus est causa tui emolumenti, & secundum hanc rationem bona esse videretur, & appetibilis. Secus verò esset, si velles proximo absolute, & efficaciter mortem, quia talis voluntas illicita & peccaminosa esset sub quocunque motu illa haberes, quia velles illam inferre, & consequenter velles homicidium, quod semper illicitum est.

12 Neque obstat fundamentum contrarium. Concedo te debere bonis fortunæ vitam proximi præferre, quoad effectum, & voluntatem efficacem, ac proinde teneris bona fortunæ exponere, vt vitam proximi conserues. Secus de inefficaci affectu, & simplici complacentia dicendum est, quia respicit obiectum secundum se, & ex illius bonitate sumit speciem, non ex illius executione.

PUNCTUM II.

De inuidia, qua ratione sit peccatum charitati contrarium.

- 1 Inuidia quid sit.
- 2 Multipliciter de bono alterius dolere, & tristari potest absque inuidia.
- 3 Tristari de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, est inuidia, & peccatum ex genere suo mortale.
- 4 Non deest, qui sentiat inuidiam solum esse mortale, cum ex illa moueris ad iniuste remouendum proximi bonum.
- 5 Non admittitur hæc sententia.
- 6 Sæpè inuidia est veniale peccatum.
- 7 Inuidia est vnum ex vitiis capitalibus.

1 Inuidia est tristitia de bono alterius quatenus per se, & ratione sui proprium nostrum diminuit. Vel est gaudium de malo illius, quatenus per se, & ratione sui nostrum malum dimittit. Sic Doctores communiter cum D. Thoma 2.2. quæstione 36. art. 1.

2 Pro explicatione huius definitionis aduerte, multipliciter te dolere posse de bono alterius, & de illius malis gaudere. Primum, si doleas, quia bonum illius est, & gaudeas de malo, quia malum illius est. Et sic dolor, & gaudium ad odium pertinent. Secundum, si doleas de bono alterius, quia inde per accidens sequitur tibi aliquod nouementum, & hic dolor non est peccatum inuidia, sed sæpè licitum esse potest, si nouementum, quod times, licitè refugis, quia tunc non tam doles de bono alterius, quam de tuo damno. Toler. de septem peccat. cap. 63. vers. primo. Et cap. 64. Tertio, dolere potes de bono alterius, non quia in illo est, sed quia tu illo careres, qui dolor non est inuidia, sed amulatio, quæ bona esse potest, si dolor moderatus sit, & circa res appetendas veretur. Toler. e. 65. Si circa res improportionatas, vt cum videris Regem & Pontificem, doles quod non sis, est veniale; si circa res turpes, aut illicitas, pro qualitate malitiæ peccatum erit. Toler. de septem peccatis, 277. 63. Quarto, esse potest dolor de bono alterius, quia illo indignus est. Hic autem dolor, qui vocatur Nemesis, seu indignatio, & esse potest bonus, & malus; bonus esse potest, si cum debita moderatione doleas, tristaris & indigneris, quod beneficia publica, & officia reipublicæ indigni possideant; quia tunc doles, & tristaris de aliqua actione peccaminosa, & mala, qualis est indigna horum bonorum possessio. Sic Toler. de septem peccat. mor. cap. 64. Et c. 65. Erit autem malus saltem venialiter hic dolor, si doleas, quod mali pecunias possideant, & bonis fortunæ fruantur, ea tantum præcisè ratione, quia mali sunt. Sic D. Tho. 2.2. q. 36. art. 2. & ibi Caietan. Lessius lib. 4. cap. 4. dub. 4. n. 17. Egid. Coninch. disp. 30. de charit. dub. 2. n. 26. Suar. disp. 6. de charit. sect. 4. 3. Toler. cap. 65. aduersus Petr. de Lorca, negantem esse peccatum. Sed ratio nostra, quia mali & peccatores iuste possident diuitias, & honores, (vt suppono.) Ergo inde non potest sumi causa honesta ad dolendum; videris enim diuinam prouidentiam incurare. Aliàs si casu perderent, non deberes impedire, posses tamen dolere, & tristari; quod diuitias possideant peccatores, si inde sumant occasionem peccandi, & tunc ex affectu charitatis procederes. Toler. e. 63. Item si doleres, eo quod ob eam causam iusti homines illis diuitiis priuantur, quia tunc esset actus misericordiæ in iustos. Suar. sect. 4. n. 2. Item posses ineffaciter tristari ob defectum conuenientis proportionis, qui adest, cum ij peccatores diuitiis abundant, & iusti illis carent. Valen. 2. 2. disp. 3. q. 13. p. 2. circa finem.

3 Quinto, denique potes dolere de bono alterius, eo quod per se, & ratione sui proprium tuum bonum diminuat: bonum, inquam, alterius potest esse occasio diminuendi proprium tuum bonum, sine eo quod aliquam vim tibi inferat, actionemque iniuriolosam exerceat: vt patet si existente te in aliqua ciuitate, in qua

nimis doctus, & peritus reputaberis, accederent alij æquè docti, tua doctrina, & pericia non tanti, vt antea æstimabatur, quia non est ita rara. Ecce quia ratione bonum alterius per se proprium tuum diminuat. Si ergo doles de bono alterius, quia huius diminutionis est causa, inuidus es, & peccas, & ex genere suo mortaliter. ita D. Tho. 2.2. q. 36. art. 2. Et 3. Valen. disp. 3. q. 13. p. 2. in princ. Egid. de Coninch. disp. 30. dub. 2. n. 20. Nauarr. e. 23. n. 128. Bonac. disputatio 3. quæstione 4. de charit. puncto ultimo §. 2. numero 3. Reginald. lib. 17. numero 129. Suar. disp. 3. q. 4. de charit. p. ult. §. 2. n. 4. & alij communiter. Ratio est, quia hoc vitium est charitati contrarium, cum de bono proximi tristetur, & de malo illius gaudeat, quod verò gaudeas de malo illius, vel tristeris de bono quia proprium tuum bonum, vel malum diminuit, non est sufficiens causa honestandi actum. Factor enim imminutionem propriæ excellentiæ malum esse, & dignum, vt de illo tristeris: sed quia non solum de illo, sed de bono proximi per se, & non per accidens tristeris, quia per se, & immediatè hanc imminutionem causat, de causa hæc tristitia mala est. Quod autem ex suo genere peccatum mortale sit, videtur constare ex illo ad Rom. 1. vbi plenus inuidia tradit Deus in reprobum sensum.

4 Lorca verò, 2. 2. q. 36. in addit. ad 3. art. affirmat inuidiam solum esse mortale, cum ita vehementer bono proximi inuidiam, vt ex illo affectu moueris ad iniuste remouendum proximi bonum, secus si absque hoc periculo inuidias, sicuti auaritia, & vana gloria, in qua non sunt peccata mortalia, nisi aliqua circumstantia mortali vestiatur. Et probari potest, quia dolere de bono proximi, quatenus tuum bonum diminuit, non est absolute de bono proximi dolere de illo, quatenus hunc effectum causet, & licet non causet media actione iniuriola, negati tamen non potest esse tibi molestum, & iniucundum. Siquidem tollit opinorem, & honorem singularem antea à te possessum. Ergo talis tristitia, & dolor non videtur inordinatus, vt peccatum mortale constituat. Adde, si doleas de bono alterius, quia inde proximus occasionem sumit te vexandi, non peccas, quia doles præcipue de tuo incommodo. Ergo idem erit, cum doles, quatenus ex te causat tibi incommodum. Nam esse causam per se, vel peccati accidens parum videtur referre.

5 Nihilominus retinenda est communis sententia ob rationem ibi dictam, ex qua fundamentum verum sententia Lorca solutum est. Aliàs si fundamentum illud per se esset, non solum probaret inuidiam peccatum mortale non esse, sed neque esse peccatum, nisi moueretur inuidus ad remouendum iniuste à proximo bonum; quia dolere de bono alterius, si moderatè fiat, quatenus inde per accidens sumit alius occasionem me damnificandam, non est peccatum, vt supra dixi.

6 Aduerte sæpè inuidiam peccatum esse veniale tum ob imperfectionem consensus, tum ob leuitatem materiz, vt in pueris contingit. Egid. Coninch. dub. 2. n. 25. Bonac. §. 2. n. 4. Valen. p. 3. 779. Sæpè transit in amulationem, & tunc non est peccatum, sicuti solent mercatores inuidere, quod alij eiusdem conditionis merces vendant, & lucentur, & ipsi non enim tam dolent de alieno lucro, quam quod ipsi eo careant: est tamen periculosus affectus ob singularem lucri appetitum. Coninch. sup. n. 25.

7 Computatur inuidia inter vitia capitalia, quia ex illa, tanquam ex radice alia vitia pupillant, scilicet odium proximi, suffurratio, detractio, gaudium in aduersis, tristitia in prosperis. De quibus S. Tho. q. 36. art. 4. & ibi Caiet. Lorca, Torres, & alij. Toler. de peccat. cap. 67.

PUNCTUM III.

De Acedia, qua ratione peccatum sit charitati oppositum.

- 1 Desinitur Acedia.
- 2 Acedia specialis charitati contraria est dolere esse à Deo creatum sub obligatione seruandæ præcepta.
- 3 Dolere de præceptorum obseruatione ob illorum molestiam est acedia generalis.
- 4 Aliquando acedia generalis est peccatum veniale, aliquando nullum.
- 5 Acedia specialis semper est mortalis, nisi excusetur ex defectu pleni consensus.
- 6 Quæ vitia ex acedia oriuntur, & eorum malitia expenduntur.

1 Acedia est tristitia de bono spiritali diuino, & ex sine creationis nobis necessario; colligitur hæc definitio ex D. Thom. 2.2. q. 35. art. 2. in corp. Et art. 3. ad 2. & ibi ferè omnes expostores.

2 Pro culus explicatione aduerte te à Deo esse creatum, vt filius illius sis adoptiuus, beatitudinisque heredes: cuius consecutionem plura sunt necessaria simpliciter, plura secundum quid, plura conuenientia. Necessaria sunt simpliciter, quæ sub præcepto graui prohibentur, vel imperantur; secundum quid sunt necessaria, quæ sub leui culpa mandantur. Conuenientia dicuntur, quæ obierunt mandatorum promouent, quæque vocantur consilia. Si igitur doleas, quod sic creatus sis, vt teneris auer-

cus esse Dei, cuiusque mandata obseruare, sin minus, æterno sup-
plicio puniri. peccato accedia specialis, & grauissima, quia
est contemptus maiestatis diuinae, cuius amicitiam refugis, &
postponis executioni roarum passionum, & voluptatum. Est ta-
men hoc peccatum contra charitatem, quia proprium charitatis
est gaudere de amicitia Dei, cuiusque fruitione. Ergo contrarium
illi erit de illi dolere, & tritari, etiam si occasio illius tristitia sic
labor illius consecutioni annexus.

3. Notanter dixi te peccare peccato accedia specialis, si do-
leas te esse creatum in finem ita excellentem, vt teneris manda-
ta diuina ad illius consecutionem obseruare, sin minus ætérnis
suppliciiis addici, vt acrité infirmare esse aliam generalem,
que per alia vitia vagatur. Si enim doleas de ieiunio ob illius
molestiam, talis tristitia temperantia opponitur, si doleas testi-
ficare ob affertum diuitiarum, pugnas cum iustitia, & sic de reli-
quis virtutibus; scit enim qualibet virtus habet circa suum ob-
iectum varios actus, tum desiderij, tum gaudij, ita vitium ei op-
positum oppositos actus habet: sic ex D. Thoma. 2. 2. q. 3. art. 2. no-
tae Valent. disp. 3. q. 12. p. 1. circa princ. vers. secundo. Suar. disp. 6. de
char. sect. 3. num. 3. Coninch. disp. 30. dub. 1. n. 2. Bonac. disp. 3. q. 4. de
char. p. ult. §. 3. n. 4. Ad idem reducitur accedia consiliorum, qua
quis tristatur de obligatione, quam habet seruandi consilia, vt
contingit in religioso, qui ob molestias, & difficultates, quas in
religione lumit, tristatur, quod statum illum perfectionis assump-
sit. Sic Suar. n. 4. Coninch. n. 9. Valent. vers. tertio sequitur.

4. Hæc ergo accedia generalis non semper est peccatum mor-
tale, sed aliquando veniale, & aliquando nullum: vt recte ex
D. Thoma & Caiet. supra dicti DD. aduertunt. Est igitur pecca-
tum veniale, si tristeretur de obiecto, quod solum sub veniali ex-
equi tenetur. Caiet. verbo accedia, Valent. disp. 3. q. 12. vers. tertio. Bo-
nacina disp. 3. q. 4. p. 1. ult. §. 3. n. 3. Item si tristeretur de obiecto
grauiter præcepto non secundum se, sed ob aliquam illius cir-
cumstantiam, temporis, vel loci, vt si tristeris, quod tali die sic
præceptum ieiunij, tali hora concio habeatur: sic Reginaldus.
lib. 7. m. 8. Tolet. de septem peccatis mortalibus. 6. 69. Bonacina disp. 3.
q. 4. de char. part. ult. §. 3. n. 3. Nullum tamen erit peccatum, si de
obseruatione consiliorum tædeas, quia ratione excusatus à pec-
cator dolens te esse religiosum, sacerdotem, si absque periculo
transgrediendi præcepta contingat. Sic Suar. disp. 6. sect. 3. nu. 4.
Coninch. disp. 30. dub. 1. num. 9. Valent. supra, quia cum nulla sic
obligatio suscipiendi talem statum, nulla est obligatio de illo sus-
cepto gaudendi, aut de illo non dolendi: Est tamen hic affectus
nimis periculosus, vt bene dicunt Suar. & Coninch. supra, quia
aperit viam delerendi statum.

Accedia tamen specialis, quæ charitati contraria est, & de
hæc supernaturali necessitate dolet, est semper mortalis, nisi ob
defectum pleni consensu excusetur, quia materia est grauissima
& in grauissimam Dei iniuriam, & contemptum cedit. Ex hæc er-
go accedia speciali ferè omnia vitia oriuntur. Quem enim tædet
amicitia Dei, cuiusque beatitudo ob laboriosam consecutionem
sumè necessaria, ac proinde omnes virtutes, paratque viam om-
nibus contrariis.

6. Sex tamen speciales filias accedia enumerat S. Gregor.
lib. 31. mor. cap. 31. D. Thom. art. 4. q. 5. & ex illis Tolet. capit. 70.
Valent. part. 1. in fin. Reg. num. 108. Prima, Malitia, hoc est detestatio,
& odium bonorum spiritualium in se, vt si velis, ea non
esse non impluisse mandata, non fuisse ad finem supernaturalem
creatum, non cognouisse Deum, quæ sunt grauissima peccata, odij
Dei, & beneficiorum diuinorum contemptus. Secunda, est ran-
cor erga eos, qui te ad spiritualia mouent, & inducunt, qui si si-
mul prouentur in odium, quo illis aliquid malum graue deside-
res, est mortale, fecus e contra. Tolet. supra. Tertia, pusillani-
mitas erga bona spiritualia, quia ardua sunt, quæ si non sunt præ-
cepta, non erit mortalis, si tamen sunt præcepta, erit torpor, quæ
est quarta filia accedia consistens in negligentia sui, omissione
que diuinorum præceptorum, & est mortale. Quinta, est euagatio
mentis ad alias res illicitas, quæ oblectant, & hæc aliquando est
mortalis, aliquando venialis, prout sunt res, quibus quis per cog-
itationem delectatur, cum hac autem euagatione coniungit solet
defectus attentionis debite rebus spiritualibus exercenda sunt, vt
est Millam die festo audire, horas canonicas ex præcepto recita-
re, talis defectus voluntatis notabilis peccatum mortale consti-
tuit, talis filia hæc ex præcepto exercenda non sunt.

PUNCTUM IV.

De discordia, & contentione, & quomodo cha-
ritati opponantur.

- 1. Discordia definitur.
- 2. Est peccatum charitati contrarium.
- 3. Ex suo genere mortale, aliquando esse potest veniale.
- 4. Contentio charitati contraria definitur.
- 5. Ex suo genere est peccatum mortale.
- 6. Proprium obiectum, & si illi satis.

Discordia est dissensio voluntatis à voluntate proximi cit-
ca bonum, quod velle ex charitate teneris, non enim est
Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

dissensio intellectus, sed voluntatis, quia dissensio intellectus in
rebus fidei, est peccatum fidei contrarium, non charitate, & ita
vocat hæresis, non discordia; in aliis verò opinionibus, & iudi-
ciis, rarè est peccatum, nisi scandalum causet, aut pacem turbet.
Dixi esse dissensionem voluntatis, circa bonum quod velle teneris,
nam si velle non teneris, quod alius intendit, nullum erit
peccatum ab eius voluntate discordare, hæc enim ratio non
peccas contemnens consilia amici de religioso statu suscipiendo.
Aliquando etiam erit bonum discordare à voluntate alterius
quia alterius voluntas mala est, prout hæc omnia notauit Valen-
tia. disp. 3. q. 14. p. 1. vers. diximus, & seq. Coninch. disp. 30. de cha-
ritate dub. 3. Suar. disp. 11. de charit. sect. 10.

2. Discordia ergo voluntatum, circa bonum, quod velle est
charitate teneris, peccatum est charitati contrarium, cum enim
proprium sic charitatis voluntates vnire, & ex pluribus vnam ef-
ficere, charitati opponitur, qui voluntates diuidit, præcipue in iis
ad quæ charitas obligat: cum autem charitas obliget communi-
tatis necessitatem providere, postposita utilitate specialis, & ne-
cessitatem cuiusque particularis, quando facillè possit procurari
hæc opponas, contra charitatem peccas. Dices, sæpe hæc
procurate est obligatio iustitia, vt contingit in iis, qui ex officio
tenentur bona communis, & subditorum procurare. Ergo non
est peccatum contra charitatem, sed contra iustitiam in iis dis-
cordia. Respondeo, negando consequentiam: non enim est incon-
ueniens vnium numero actum physicum in duplici specie morali
existere, atque adeo & esse contra charitatem, & contra iusti-
tiam. Est quidem contra charitatem illa voluntatum oppositio,
quia bonum commune impeditur ob utilitatem propriam. Est
contra iustitiam; quia impeditur executio obligationis iustitie
prosperandi bono publico ex officio orta. Deinde addo sæpe dis-
sensionem voluntatis non contra charitatem, sed contra alias vir-
tutes esse, verbi gratia, dissentit subditus à voluntate superioris,
cui se conformare tenetur, peccat aduersus virtutem illam, in
qua est res præcepta. Idem dissentit debitor à voluntate credi-
toris debitor exigentis, peccat contra iustitiam, & sic de aliis.
Quapropter dixi discordiam charitati contrariam, esse dissensio-
nem voluntatis in re, quam ex charitate velle teneris.

3. Hinc constat ex suo genere graue peccatum esse discordiam,
tum quia charitati opponitur, tum quia inter peccata, quæ à re-
gno Dei excludunt, illam enumerat Apostolus ad Galatas. 5. Tum
quia seminarem discordiarum inter fratres, summè Deus abomi-
natus. Proverb. 6. dixi ex suo genere: nam aliquando ex defectu
pleni consensu, & ex materia leuitate contingit esse veniale, vt
notauit Valentia, & Coninchus supra. Bonacina disp. 3. q. 4. de cha-
ritate part. ult. §. 4. n. 2. Suarez disp. 11. sect. vnica. n. 4. ubi insert
consulente testatore, ne relinquat hæredem, quem volebat, &
electorem, ne eligat ad beneficium, quem eligere intendebat, non
peccatum mortaliter, si absque odio, inuidia, & iniuria fiat, &
sæpe nullum esse peccatum, si aliqua rationabili causa moueatur
quia seclusa necessitate non teneris proximo subuenire, illique
beneficere: ac proinde nec consentire in voluntate illius, qui illi
subuenire, & beneficere intendit.

4. Contentio charitati contraria, effectus est discordia. In
presenti definitur, vt sit concertatio quædam verborum cum
proximo ad impugnandam veritatem. Sic ex Diuo Thoma 2. 2.
quest. 58. art. 1. q. 2. docet Valentia disputat. 3. quest. 14. part. 2.
Suarez disp. 11. sect. vnica. num. 5. & 6. Coninchus disp. 30. dub. 4.
Bonacina disput. 3. q. 4. part. ult. §. 4. n. 4. & alij communiter.
Dixi ad impugnandam veritatem, vt excluderem contentionem,
quæ pro veritate defendenda, indaganda, aut aliquo modo cla-
rificanda desumitur, vt fieri solet in ordinariis disputationibus,
quia hæc non est contentio vitiosa, nisi ex aliquo accidenti ex-
trinseco vitium illi contingat. Requiritur ergo, vt altercatio sit
ad veritatem oppugnandam. Hanc ergo oppugnare potes. Pri-
mò, si eam clare cognoscas, & hæc est formalissima contentio.
Secundò, si dubius de illa sis, & tunc est virtualis oppugnatio
veritatis, siquidem absque præuio examine verum sit, an fal-
sum, quod oppugnans; contentioem assumis. Tertiò, cum sub
prætextu iniquo falsitatis veritatem impugnans, & salum persua-
dere procuras, vti faciunt hæretici.

5. Hanc triplicem altercationem esse peccatum, & ex gene-
re suo graue, fatentur ferè omnes Doctores cum Diuo Thoma
quest. 58. art. 2. & videtur probari ex illo ad Romanos 1. penos
inuidia, homicidio, contentione. Hæc contentio inter peccata
graua enumerata est. Item est etiam peccatum contra charita-
tem. Tum quia animos diuidit, & disungit. Tum & præcipue,
quia ex charitate teneris abstinere à nocimento proximi. Est
autem non leue nocimentum falsa illum docere, & errores per-
suadere.

6. Dices, oppugnatio veritatis pertinentis ad fidem, & re-
ctam morum institutionem contra fidem est. Oppugnatio verò
veritatis Philosophicæ contra virtutem veritatis. Item decipere
proximum contra iustitiam est, cum vnusquisque ius habeat, ne
ab alio lædatur, præcipue in potentis superioribus anime. Ergo
nulla datur impugnatio veritatis aduersus charitatem directæ.
Respondeo, me hoc argumento conuinci impugnationem verita-
tis tunc solum esse contra charitatem, quando fit ex animo alteri
contradicendi, & à communi, & verò aliorum sensu separandi. Sed
sic fuis, rarè dicit Suar. illa disp. 11. sect. vnica. n. 6. & 7. & peccatum
Q. 9 mortale

DE SERU
ALAC
TON

mortale. Erit autem peccatum contra fidem, si veritatem fidei oppugnes, aut aliquo modo opprimas, & obscuras; & contra iustitiam in te gravi, si proximum in iis decipias. In aliis autem materiis raro oppugnatione veritatis est peccatum mortale; quia raro fit cum notabilis proximi detrimento, quod ad peccatum mortale requiritur. Sic Spat. Valent. Bonac. Coninch. locis citatis.

PUNCTUM V.

De schismate, quid sit & quale peccatum.

- 1 Schisma est divisio ab Ecclesia, eiusque capite.
- 2 Dupliciter contingit.
- 3 A subiectione Pontificis te separare potes directè, vel indirectè. Et quibus modis contingat?
- 4 Pontifex ab unitate Ecclesie se separare potest.
- 5 Peccatum schismatici gravissimum est.
- 6 Aliqui à communione fidelium se separant, quid sit schisma, & quales ij sunt?
- 7 Nolens exequi mandatum Pontificis, quia difficile non est schismaticus.
- 8 Neque est schismaticus qui dominum Pontificis in aliquam civitatem non recognoscit.
- 9 Item schismaticus non est qui non obedit Pontifici, quem probabiliter credit legitimum non esse.
- 10 Peccans mortaliter non est schismaticus.

Schisma in presenti sumitur pro scissione, vel divisione ab Ecclesia, eiusque capite, cum enim Ecclesia una sit, ac proinde indivisa, constans ex fidelibus, tanquam membris, & ex Christo, cuiusque Vicario, tanquam capite, qui se ab huiusmodi membris, vel capite separar, schismaticus est.

2 Dupliciter te ab Ecclesia separare potes, iuxta duplicem viam, quam Ecclesia in se retinet. Primò, vt deserendo fidem, que vnica est in Ecclesia, tunc hereticus es, & consequenter schismaticus, quia à præcipua unitate Ecclesie, qua desumitur à fide te separas. Secundò, te separare ab Ecclesia potes deserendo eius unitatem, quam fideles omnes inter se habent cum suo capite, tum in sacramentis, & cultu diuino, tum in subiectione, & subordinatione ad suum caput. Si enim sacramentorum vnum contemnis, religiosumque cultum omittis, & Christi Vicario tanquam capite te subiectione non vis, iam exinde non communicas cum reliquis fidelibus, sed potius ab eorum communione te separas, ac proinde schisma committis. Requiritur ergo ad verum schisma rebellio in Pontificem, vel Ecclesiam, que rebellio in eo fita est; vt quis verbis, vel factis ostendat se nolle Ecclesiam, vel Pontificem, qua talis est, recognoscere: sic ex omnium sententia tradit D. Thomas 2. 2. quæst. 39. art. 1. & ibi Caietan Valent. disp. 3. quæst. 13. part. 1. præcipue propof. 3. Suarez disp. 12. sect. 1. à num. 3. & seqq. præcipue 13. & 8. Coninch. disp. 30. dub. 5. num. 36. & 24. Sanchez lib. 2. de calog. cap. 36. à num. 1. Bonacina disp. 3. quæst. 4. de charitate. part. vlt. §. 5. propof. 1. Farinac. p. 184. num. 27. & 30.

3 Dupliciter autem te potes à subiectione Pontificis, & Ecclesie unitate diuidere. Primò, directè secundò, indirectè. Directè te diuidis, cum expresse, & formaliter intendis non recognoscere Pontificem, vt superiores indirectè, cum facto ipso ostendis non recognoscere: quod videtur contingere existentibus in Anglia, & exhibitis Regi obedientie signa, quibus restantur esse Christi Vicarium in spiritualibus, quamvis interitus sic esse nullo modo credant, quia se iunctio ab unitate Ecclesie, cuiusque obedientia, in opere ipso externo consistit, ac proinde ij verè schismatici sunt, esto non sint heretici, Sic Suar. de conf. disp. 21. sect. 2. n. 13. Sanchez lib. 2. cap. 36. n. 14. Bonac. disp. 3. q. 4. p. vlt. §. 5. num. 9. vlt. hinc patet. Item indirecta recessio ab Ecclesia contingit iis, qui præsumunt absque debita autoritate congregare Synodos vniuersales, vel eas postquam per legitimam autoritatem dissolutæ sunt, profecti: Sic Caietan. dist. quæstion. 29. art. 1. Valent. part. 1. propof. 3. vlt. Nam qui separant. Suar. de charit. disp. 12. sect. 1. num. 2. Sanchez num. 5. Coninch. num. 38. Rursus qualibet ex his dissensionibus, tam directæ, quam indirectæ, potest dupliciter contingere, primò, mixta hæresi, secundò sine vlla. Mixta hæresi contingit, si cum te subtrahis ab obedientia Pontificis, & unitate Ecclesie, negas eius unitatem, vel Pontificis prælationem. Sine hæresi fit schisma, cum & unitatem Ecclesie recognoscis, & Pontificis prælationem, non vis tamen illi ex malicia subijci, & in hac subiectione cum reliquis membris Ecclesie communicare; sic Sanchez, cap. 36. num. 8. Valent. d. propof. 3. Tolet. de casibus cæne Domini, conclus. 3. excommunicat. 1. Bonac. disp. 3. quæst. 4. part. vlt. §. 5. numer. 5. Farinac. quæst. 184. num. 2.

4 Quocirca quicumque ab unitate Ecclesie, sub capite se separar, schismaticus est. An autem possit Pontifex sic te separare, dubitant aliqui. Tenendum tamen est posse, quia potest nolle cum fidelibus in sacramentis, & cultu diuino communicare, ac proinde te separar ab ipso, & à Christi capite. Adde non esse de essentia schismatis separationem à Pontifice, cum sede vacante committi possit; sufficit enim esse separationem ab unitate, quam fideles inter se, & cum Christi capite habent. Sic bene probat Va-

lent. disp. 3. quæst. 13. p. 1. propof. 5. Coninchus disputat. 30. numer. 41. 5. Esse autem schisma grauissimum peccatum charitatis contrarium nulli dubium esse potest. quia scindit quantum est de veritate Ecclesie, quam charitas constituit. Neque dari posse credo leuitatem materiæ in hac parte, quia nunquam leue esse potest, te se iungere ab vniuersa Ecclesia, & superiore illius non recognoscere, etiam in re leuissima. Est enim summa arrogantia, & diabolica superbia, & Ecclesie Dei grauissimum contemptus. Sic Valent. supra p. 2. in princ. Bonac. disp. 3. q. 4. de charit. part. vlt. §. 5. propof. 2.

6 Verum quia aliqui à communione fidelium se separant, qui tamen propriè schismatici non sunt, placet illos enumerare, ne æquiuocario contingat. Primò, si te separas ab vniuersis Episcopis, & Cleri obedientia, & communicatione, si simul cum aliis Ecclesiis, & Pontifice communicas, non eris schismaticus, quia non te separas ab unitate Ecclesie. At si ille Episcopus, & Clerus cum aliis Ecclesiis, & Pontifice communicat in illa re, in qua tu communicare non vis, schismaticus eris, si ab illius obedientia te separas. Quia implicite, te separas ab unitate Ecclesie, cum tota Ecclesia tibi restat. Sic Val. prop. 3. propof. vlt. itam eadem ratione, Coninch. disp. 30. dub. 5. n. 40. Lorca disp. 48. num. 11. Farinac. q. 184. num. 27. & 30.

7 Secundò infero, te non esse schismaticum, si Pontificis mandatum non impleas eo quod tibi videatur difficile, & arduum, vel extra Pontificis potestatem, vel in odium illius, & vindictam, quia cum hac inobedientia sit recognitio prælationis Pontificis, ac proinde debita illi in aliis materiis subiectionis quilibet transgressor Ecclesiasticis præceptis esset schismaticus, quod non est dicendum. Sic D. Thom. 2. 2. quæst. 39. art. 1. & ibi Caietan. dub. 3. Bannes ibid. ad fin. Valent. propof. 3. Sanchez. num. 4. Bonac. disp. 3. q. 4. p. vlt. §. 5. n. 2. vlt. sexto, Coninch. disp. 30. dub. 5. n. 42. Farinac. q. 184. num. 11. Azor. 1. p. lib. 8. cap. 10. q. 4.

8 Tertio, infero te non esse schismaticum, eo quod dominum Pontificis in aliquam civitatem non recognoscas, & ob illam causam nolis mandatis parere quia hæc non est separatio ab unitate Ecclesie, eiusque capite, quatenus illius caput est. Sic Sanchez. 4. Bonac. vlt. septimo, & alij apud ipsos.

9 Quarto, infero te non esse schismaticum, cum te subtrahis ab obedientia Pontificis, quem probabiliter credis talem non esse, quia tunc non peccas. Non enim teneris obedire superiori, nisi tibi prius morali certitudine constet superiore esse. Valent. propof. 3. Sanchez. 3. Bonac. vlt. octavo, Coninch. n. 41. Suar. disp. 12. sect. 1. n. 2. imò potius foueres schisma, si dubio Pontifici te subiectionis. Vnde cum aliquis in Pontificem est electus, de cuius canonice electione non satis constat, non teneat Ecclesia illum vt Pontificem acceptare, illique obedire, & consequenter neque ipse potest officium Pontificis exercere, cum ad hoc officium necessarè spectat posse cogere subditos, vt sibi obediatis; imò potius teneatur ipse iuri illi dubio cedere, vt Ecclesia de pastore pronideat; caret enim illo, dum dubium habet: sic ex Caiet. bene notat Coninch. disp. 30. dub. 5. n. 44. vbi n. 45. dixit aliquando Pontificem, de cuius canonice electione prudenter dubitari non potest, obligatū esse cedere iuri quod habet, & renunciare Pontificatui, si alia via cognoscit Ecclesiam non esse pacem habituram. Quia officium boni pastoris est animam ponere pro ouibus suis, Iam. 10. Ergo à fortiori honorem, & autoritatem. Item pro bono communi quilibet teneatur proprium expendere. Ergo autoritatem Pontificem teneatur Pontifex expendere pro pace Ecclesie, que bonum commune est.

10 Quinto, infero peccantem mortaliter non esse schismaticum, quia non te separar ab unitate Ecclesie, que in fide, & sacramentorum vtu, cum debita ad Christum, eiusque vicarium subiectione consistit. Sic Bonac. disp. 3. q. 4. p. vlt. §. 5. vlt. tertio, propof. 1. cum Reginald. lib. 9. n. 258. Farinac. q. 184. n. 25.

Sexto, excommunicatum non esse schismaticum propriè, quia non separar ipse, sed potius separatur à communione fidelium, Sic Bonac. & Reginald. supra. Farinac. multos referens num. 16.

PUNCTUM VI.

Quæ sint pœnæ schismaticorum.

- 1 Explicatur prima pœna, que est priuatio potestatis ordinis, & iurisdictionis.
- 2 An hæc priuatio contingat schismaticis non denunciatis Refertur quadruplex sententia.
- 3 Approbatur secunda sententia, priuari scilicet ipso facto quilibet schismaticum occultum.
- 4 Secunda pœna schismaticorum est excommunicatio ipso facto.
- 5 Comprehendit non solum schismaticos hereticos, sed eos qui subiectionem hæresi habent.
- 6 An quilibet inobediens Pontifici, hæc excommunicationem contrahat? Proponitur sententia, affirmans.
- 7 Solum schismaticus proprie hæc contrahit excommunicationem.
- 8 Fautores, receptatores schismaticorum non ligantur hæc bulla excommunicatione.
- 9 Schismatici, qui heretici non sunt, absoluti possunt semel in vita, & semel in morte virtute Cruciate, vel subijci casu Cæne cœsistentis.

- 10 Tertia pena est inhabilitas ad beneficia.
- 11 Penitentibus schismaticis & Ecclesie reconciliari sollicitur hac inhabilitas secundum probabilem sententiam.
- 12 Probabilis est dispensatione indigere.
- 13 Quis possit dispensare.
- 14 Probabile est occultum schismaticum dispensatione non indigere.
- 15 Beneficiis ante schisma obtentis non priuatur schismaticis, nisi hereticus sit.
- 16 Quarta pena enumeratur ab aliquibus irregularitas, sed non approbatur.
- 17 Quinta pena est suspensio ordinis à schismaticis scienter recepti.
- 18 Sexta est collatio beneficiorum ab eis facta irritata.
- 19 Septima est suspensio heresis vehemens.
- 20 Octava est suspensio Ecclesiasticis iudiciis pro pena suscipiendis.

Prima pena, quae enumerari potest, est priuatio potestatis Ecclesiasticae, ordinis, & iurisdictionis. De potestate ecclesiastica consistente in spiritali charactere certum est apud catholicos non posse priuari schismaticum; quia non potest priuari charactere, à quo talis potestas provenit; ut constat ex cap. ordinarius 9. quae 1. In his enim operatur homo, ut dicit D. Thom. ultimam allegandas ut instrumentum Dei, ideoque effectus sacramentales ob culpam conferentis non cessant bene priuari potestatem, & de facto priuatur legitimo vti talis potestatis. Non enim licet ipsi eam potestatem exercere, dum est in schismate, sic ex D. Thom. quae 39. art. 3. Turresemata lib. 4. sum. part. 1. cap. 7. & alii Doctoribus probat Valent. 2. 2. disp. 3. quae 15. punct. 3. in princ. Farinac. quae 184. num. 43. De potestate iurisdictionis fore omnis DD. conueniunt schismaticum priuatum esse ipso iure, & merito, quia indignus est sui potestate Ecclesiae, qui se pertinaciter ab illa separatur. Vnde non potest excommunicari, absolueri, indulgentias, & beneficia conferre, & alia, quae iurisdictionem requirunt: sed omnia illa inuadit a se, nisi aliunde ex communi errore ob titulum praesumptum iurisdictionis concedatur. Sic D. Thom. 2. 2. quae 39. art. 3. Valent. disp. 3. quae 15. part. 3. vers. tertium enim est. & vers. controuersum autem est, & seq. Azor. 1. part. lib. 8. cap. 20. quae 9. & 12. Decian. tract. crim. lib. 5. ca. 67. num. 8. & seq. Farinac. de heresi quae 184. num. 43. & probatur manifeste ex textu in cap. 1. de schismaticis, ubi dicitur ordinationes ab Octauiano, & Guidone hereticis factas, & ab ordinatis ab eis irritas esse censens id est, quod executionem earum legitimam, ut bene cum glossa notat Valent. supra, adiciendum, ut qui dignitates Ecclesiasticas, seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt, careant impetratis; alienationes quoque quae per eosdem schismaticos, seu per laicos factae sunt de rebus Ecclesiasticis, omni careant firmitate, & ad Ecclesiam sine ulla onere reuertantur. At idem est text. in cap. Nouarianus 7. quae 1. ubi Cyprian. dicit. Qui nec ueritatem spiritus, nec conuentionis pacem asserit, & se ab Ecclesia vinculo, & à sacerdotum collegio separatur, neque Episcopi potestatem habere potest, neque honorem. & cap. aduersus 14. quae 1. idem Cyprian. inquit. Didicimus, omnes omnino hereticos, & schismaticos nihil habere potestatis, & iuris. Item habetur cap. audiuit eadem causa & 9.

2. Dubium tamen est, an hac potestate iurisdictionis priuati schismatici manifesti, & occulti, uei necessario debeant esse publice denunciati, iuxta extrinsecas de extraneo scandalo; Concilij Constantini. Quia in re quadruplex est sententia. Prima negat ipso facto priuari, sed esse per sententiam priuatum, quia nulli habetur ipso iure priuatus esse. Sic Caiet. in act. de auctor. Papae, & concilij cap. 20. 21. 22. Cano. lib. 4. de locis cap. 2. & cap. ubi. ad argum. 12. Sicut in 4. dist. 22. quae 2. art. 2. Secunda concedit priuari ipso facto iurisdictionis potestate quemlibet schismaticum, quatenus occultum. Sic D. Thom. 2. 2. quae 39. art. 3. Turresem. lib. 4. sum. part. 2. cap. 20. Castro. lib. 2. de iusta heretic. punct. cap. 23. & 24. Azor. 1. part. lib. 8. cap. 2. quae 9. in fine. Mouentur, quia occultus schismaticus exterior ab unitate Ecclesiae & subordinatione ad illius caput se subtrahit. Ergo indignus est, cui iurisdictionis ab Ecclesia concedatur. Tertia negat occultum schismaticum priuari iurisdictione, concedit manifestum, siue sit manifestus per sententiam, siue ex facto proprio. Sic Valent. 2. 2. disp. 3. q. 15. part. 3. vers. tertia sententia. Et probat, quia dum est occultus occultus, cum Ecclesia unione retinet, ac proinde iurisdictionem ab illa accipere potest. Deinde quia textus hanc priuationem impotentem, loquuntur de hereticis, & schismaticis publicis, non occultis, ut expendi eos patebit. Quarta sententia dicit post Concilium Constantiense nullum schismaticum iurisdictione priuari, qui denunciatus non sit, aut manifestus clerici percussor. Quia cum solus hos vitare teneamus, solum ij carere debent iurisdictione nobis conueniente. Sic Bonac. disp. 3. quae 4. de charit. part. 1. q. 6. n. 8.

3. Inter has sententias secunda D. Thomae mihi magis probatur, quia text. in cap. 1. de schismaticis cap. Nouarianus cap. audiuit cap. aduersus 14. dicitur, expressè notat ipso iure hanc priuationem incurri: dicitur enim ordinationes esse irritas, & conferentem nihil habere iuris, & potestatis, & ex alia parte hanc priuationem ad omnes schismaticos extendi probat textus in schismaticis, omn. Ford. de Castro Sum. Mor. Pars. I.

nes omnino hereticos, & schismaticos nihil habere potestatis, & iuris. Verum ut huiusmodi priuatio iurisdictionis effectum habeat, necessaria est saltem declaratoria sententia criminis, ut ex his quae diximus de hac pena hereticorum constare potest, & tradit in praesenti Suarez disp. 12. sect. 2. n. 2.

4. Secunda pena schismatici est excommunicatio, de qua satis controuersum est, an olim fuerit ipso iure imposita, an imponenda per sententiam, ut uidetur in Azorio 1. part. lib. 8. cap. 20. quae 6. Farinac. quae 184. numer. 17. & 38. Sed iam nemini est locus dubitandi esse schismaticis excommunicationem impositam in bulla Coenae Domini, clausula prima in fine: ubi inquit Pontifex. Excommunicamus, & anathematizamus schismaticos, & eos, qui se à nostra, & à Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

5. Circa quam excommunicationem, primo dubitatur, an comprehendat schismaticos non hereticos: Negat Tolet. in edit. Lugdunens. lib. 4. sum. c. 11. fine. Vbi dicitur, qui credit potestatem Papae, ex passione aliqua motus, ab illius obedientia se subtrahit, iste est pure schismaticus, quia schisma est contra unitatem charitatis, non contra fidem, & tale schisma substat excommunicationem Papali, non quidem in Coena Domini, nisi sit cum heresi, sed à iure, quod habetur c. licet, de electione, & c. nulli de 19. At ut recte Azor. supra, quae 6. ex iis capitibus non colligitur excommunicationem ipso facto quemlibet schismaticum contrahere, quae c. licet, loquitur in casu speciali, scilicet de Cardinalibus, qui post electum Pontificem ex duram partium consensu, alium ex tertia parte in Pontificem recipiunt, & simul eum qui electioni consentit, & ut Pontificem se gerit. Caput uero nulli fas est, solum habet schismaticos esse excommunicationem expellendos. Idem habetur ex cap. 1. de schismat. cap. de liguribus 2. q. 5. & tradit Abbas in rubr. de schismat. n. 2. & multis relatis, Garcia 11. part. de benef. c. 10. n. 156. & seq. Quocirca dicendum est schismaticos, non hereticos ipso iure excommunicatos non esse, quod pluribus firmat Farinac. q. 184. n. 59. aut dicendum est, esse excommunicatos in clausula Bullae coenae Domini, ut uere dici debet. Nam cum in dicta bulla schismatici ipso iure excommunicentur, & nomine schismaticorum non solum schismatici heretici, sed etiam qui heretici non sunt, & suspensionem tamen heresis habent, proprie intelligantur; efficitur sane eos omnes excommunicatos esse, & ita renerit alios referentes Azor. 1. part. lib. 8. cap. 20. quae 5. Valencia 3. tom. disp. 3. quae 15. part. 3. vers. tertium certum est. Sanchez lib. 2. c. 36. num. 11. inuict. num. 14. Suarez 5. tom. de cons. disp. 21. sect. 2. num. 18. & de charit. disp. 12. sect. 2. in princip. Bonacina disputatio. 3. quae 4. de charitat. part. ult. §. 1. num. 9.

6. Secundo, dubium circa praedictam excommunicationem est, an non solum schismaticus proprie, qualem esse diximus puncto praecedenti: sed etiam qui quomodolibet Pontifici inobediens est, hanc penam excommunicationis contrahat?

Affirmat Farinacius sibi contrarius quae 184. num. 1. in fine. & adducit Tolet. lib. 1. cap. 19. num. 10. & 11. & lib. 4. cap. 12. num. 2. Sed in editione Lugdunensi, in primo nihil dicit, in secundo dicit contrarium. Probatur tamen potest, ex eo quod in bulla Pontificis excommunicat schismaticos, & eos, qui se ab eius, & cuiusvis Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt. Cum ergo nihil in Pontificis decretis superfluum esse dicendum sit, efficitur non solum recedentes à Pontificis obedientia tanquam à Vicario, sed quomodocumque recedentes intelligi debere. Nam recedentes pertinaciter ob obedientia Pontificis, tanquam à Vicario Christi, & Ecclesiae capite, sub schismaticorum nomine comprehensum erant. Ut quid ergo reliqua uerba adduntur?

7. Nihilominus affirmandum est, solum schismatico recedentes hac excommunicatione ligari. Sic Azor. 1. part. lib. 8. cap. 20. quae 5. Suarez de censuris disput. 21. sect. 2. num. 12. Thomas Sanchez lib. 2. cap. 36. num. 12. & restatur esse omnium Bonacina disput. 3. quae 4. de charit. part. ultim. §. 5. num. 9. Ratio est, quia recellus à sedis Apostolicae obedientia, proprie non stat cum illius recognitione. Ergo dum Pontificem, ut superiorem recognoscis, etiam illi ob aliquam causam inobedies, à Pontifice ut tatis non uideris absolute recedere; ac proinde excommunicationem illam non contrahis. Quocirca est sub nomine schismaticorum ij recedentes comprehensum erant, fuerunt tamen expressi ad maiorem charitatem, specialem timorem inueniendum, ita Suarez, Sanchez, & Bonacina, alios referentes supra.

7. Aduertunt supradicti DD. hac excommunicatione bullae non ligari fautores, defensores schismaticorum, quia in supradicta bulla non exprimitur, & exprimitur hereticorum fautores, & in odiosis non est ultra proprietatem uerborum extensio faciendae; ligantur tamen excommunicatione non seruata, per textum in cap. licet, de elect. c. 1. de schismaticis in 6. tradit Siluester uerbo schisma. n. 5. Decianus tractat. crim. lib. 5. cap. 65. num. 6. & cap. 67. sub num. 2. Farinacius quae 184. num. 17. & 18. Sed clarior est ex constitutione Pauli I. V. quae incipit, Cum ex Apostolatus officio, ubi excommunicantur, alique poenis afficiuntur fautores schismaticorum, ut bene notauit Bonacina supra.

9 Schismatici, qui haeretici non sunt, absolui possunt semel in vita, & semel in morte virtute. Cruciatu: & similiter absolui possunt virtute Iubilati, vel privilegij casus coenae concedentis, quia sola haeresis ob eius gravitatem referatur. sic Sanchez lib. 2. cap. 16. num. 17.

10 Tertia poena schismaticorum est inhabilitas ad beneficia Ecclesiastica in posterum habenda: constat ex text. in cap. quia diligentia, de electione, vbi schismatico in Episcopum electo dispensationem, confirmare permittitur. Non igitur valida erit electio ante dispensationem: & ita tradit glossa ibi, & omnes.

11 Dubium est, an poenitentibus schismaticis, & Ecclesia reconciliatis tollatur haec inhabilitas. Affirmare videtur Decianus tract. crim. lib. 5. cap. 54. num. 15. & 16. Conrad. Brunus tract. de haeretico. lib. 3. cap. 7. Butlatus conf. 14. numer. 34. Quintil. Mandol. in addit. ad Repert. inquisitor. verbo abjuratio, littera A. vers. pulchra etiam. Farinacius plures referens, qu. 139. & qu. 193. num. 66. Ratio est, quia haec inhabilitas procedit ex schismate. Ergo illo sublato cessat. Naque obstat videtur text. in dict. cap. quia diligentia, quia electio illius schismatici in Episcopum, forte fuit durante schismate, ideoque indiget confirmatione, & dispensatione, quibus tamen non indigeret, si sublato schismate, & Ecclesia reconciliato, electio facta esset. Neque etiam obstat text. c. unico, de schismaticis in 6. vbi schismatici, & eorum fautores perpetuo inhabiles ad beneficia declarantur, quia loquitur text. de casu specialia, in quo duo Cardinales noluerunt Pontificem canonice electum condescere, & alium in Pontificem elegerunt.

12 Nihilominus probabilius, & securius censo, schismaticum Ecclesiae reconciliatum adhuc inhabilem esse ad beneficia Ecclesiastica, nisi per Pontificem, aut vices ipsius habentem, fuerit dispensatus: sic docet Azor. 1. part. lib. 8. cap. 20. quast. 8. & testatur esse communi sensu receptam. Sanchez lib. 2. cap. 36. n. 18. Bonacina disp. 3. quast. 4. de charit. part. ult. §. 5. num. 10. Pegna direct. 2. part. quast. 48. comment. 73. in medio. Suarez de censuris, disputatio. 43. sect. 2. num. 7. Farinacius pluribus relatis, quast. 184. num. 36. Moueor ex supradicto cap. quia diligentia, vbi glossa expressè dicit abjuratio schismatici, in Episcopum electum fuisse, & nihilominus indiget dispensatione, ergo signum est inhabilem emanasse.

13 Dixi huius inhabilitatis neminem à Pontifice, aut vices ipsius habentem dispensare posse, quia eius est solvere, cuius fuit ligare. Habet tamen Episcopus ex decreto Tridentini, sess. 24. c. 6. concedente casus occultos, potestatem ad dispensandum, in quacumque inhabilitate ad beneficia ex delicto occulto proveniente. Quare si delictum schismatici occultum sit, poterit ab Episcopo schismaticus ad vnitatem Ecclesiae rediens habilis reddi, sic Sanchez, & Bonacina supra. Si tamen schisma publicum sit, non desunt Doctores, qui affirmant posse Episcopum dispensare ad beneficia omnia praeter episcopatum, & dignitatem exemptam, si scienter ordinem à schismaticis non receperint: sic tradit Abbas in cap. 2. de schismaticis, num. 7. Decius cap. ut si clerici, §. de adulteris, de iudicis num. 124. & in cap. quia diligentia, de electione num. 17. vbi indistinctè tenet sufficere dispensationem Episcopi, consentit Lambertinus 1. part. 2. lib. quast. 9. art. 8. & vt probabile reputat glossa cap. 5. de schismaticis. Sed huius potestatis nullum apparet in iure firmum fundamentum, ac proinde dicendum est non posse ab alio, quam à Pontifice dispensare: & tradit vltra Sanchez, & Bonacina locis citatis. Garcia 1. parte de beneficiis, cap. 10. num. 164. glossa cap. 2. de schismaticis, in fine. Farinacius quast. 184. num. 36.

14 Adde esse probabile hunc occultum schismaticum, & Ecclesiae reconciliatum dispensatione non indigere, quia poena inhabilitatis non cuiuslibet schismatico videtur imposita, sed publico, & manifesto: qualis erat ille Episcopus relatus in cap. quia diligentia; quare occultus, & maximè emendatus, & conuersus hanc poenam nullo modo contrahit, vt multis probat etiam de haeretico, Garcia 11. part. de benefic. cap. 10. n. 83. & specialiter de schismatico, num. 162.

15 De beneficiis ante schisma obtentis reputat Rebuffus in praxi beneficiar. tit. de modis amittendi beneficia, & Flamin. Parisius lib. 3. de resignat. qu. 1. num. 36. Farinacius quast. 184. num. 42. priuatum manere schismaticum, ex cap. nos consuetudinem 12. dist. & quia diligentia de electione, & praecipue ex cap. unico, de schismaticis in 6. ibi, omnibus beneficiis perpetuo priuantes, & inhabiles redditores ad habenda. At dicendum est, si schisma haeresi coniunctum non sit, hanc priuationem non inducere, quia supradicti text. quia diligentia & cap. nos consuetudinem non loquuntur de beneficiis antea obtentis, & cap. nos consuetudinem loquitur de haeretico cap. unicuq. de schismaticis. loquitur in casu speciali, quo postposita electione canonica alicuius Pontificis alius eligitur, & ita schismaticum, non haeticum, priuatum non esse beneficiis antea obtentis, docet Garcia 11. part. de benefic. cap. 10. n. 151. Sanchez, lib. 2. cap. 36. n. 19. Bonacina disp. 3. quast. 4. de charitate, part. ult. §. 5. num. 10.

16 Quarta poena, quae secundum plures Doctores schismaticis imponitur, est irregularitas: sic ex plurim sententia defendit Azor. lib. 8. in fine, cap. 20. quast. 8. Pegna 2. part. direct. qu. 84. cum. 78. At vt rectè expendit Sanchez nullus est text. ex quo haec

irregularitas clarè colligatur, & cum irregularitas non incuratur, nisi in casibus à iure expressis, efficitur tanè schismaticis irregulares non esse. Sic Sanchez lib. 2. c. 36. n. 10. sine, Suarez de cens. disp. 43. sect. 2. n. 7. Bonacina disp. 3. quast. 4. de charitate, part. ult. §. 5. n. 12.

Aduerit tamen & bene Sanchez, & Bonacina, supra, si schisma notorium fit, illo durante schismaticum irregulare esse irregulare non esse. Sic Sanchez lib. 2. c. 36. n. 10. sine, Suarez de cens. disp. 43. sect. 2. n. 7. Bonacina disp. 3. quast. 4. de charitate, part. ult. §. 5. n. 12.

17 Quinta poena est suspensio ordinis à schismaticis scienter recepti, ex cap. 1. & 2. de schismaticis, & cap. ordinationes, 9. qu. 1. sic Suar. disp. 23. de cens. sect. 3. num. 4. Sanchez lib. 2. cap. 36. num. 20. Bonacina disp. 3. quast. 4. part. ult. §. 5. num. 13. Farinacius quast. 181. num. 43. & 44.

18 Sexta poena est, vt collatio beneficiorum ab eis facta irretur, cap. 1. de schismaticis, ibi, careant impertratis. sic Suar. Sanchez, Bonac. & Farinac. supra. Aduerte pro his duabus poenis debere schismaticos notorios esse secundum factis probabilem sententiam declaratos. Azor. supra, quast. 11. Bonacina n. 13. Nam in cap. ordinationes, 9. quast. 1. in princ. sic cauetur. Tum quia videtur, si deles post concilium Constantiense obligati non esse vitare illos, quouique denunciati sint. Denique non carent potestate iurisdictionis, vt diximus in prima poena, quousque eorum crimen declaratum sit. Adde has poenas solum videri impositas recipientibus scienter ordinem, seu beneficia à schismaticis haeticis, vt satis colligitur ex cap. 1. de schismaticis, cap. ordinationes, 9. quast. 1. Nam in iure haeticus, & schismaticus aequiparantur, ex cap. firmissime, de haeticis, & multis exorat Farinacius quast. 184. numero 55.

19 Septima poena est suspicio haeresis, & meo iudicio vehemens: nam licet aliquando contingat dari schisma absque intellectus errore, vt dictum est, raro tamen contingit, ac proinde omnium schismaticorum non solum abjurare tenetur schisma, sed etiam haeresis suspicionem, vt bene notat Pegna 2. part. direct. quast. 48. com. 73. Vgolin. tract. de cens. Pontifici reseruat. 2. part. in glossa, nec non schismaticos. Farinacius quastion. 184. num. 35. & latius vt Menochius de praesumptione, lib. 5. praesumpt. 6. numer. 24. vbi dicit schismaticos, vel schismaticorum sequaces esse vehementer de haeresi suspectos.

20 Octaua poena schismaticorum est, esse subiectos iudici Ecclesiastico, vt pro qualitate criminis eos puniat, tum poena pecuniaria, tum exilio, tum carcere, tum tiremibus, imò & relaxatione brachio saeculari, si peritiae existant. sic Bernard. Dia. in pract. cap. 112. num. 1. & seq. Farinac. quast. 184. num. 51. Valenti. disp. 3. quast. 15. part. 3. vers. quid erum est, & colligitur ex cap. de liguribus, 23. qu. 5. cap. non vos, 33. qu. 5. cap. in unione domini, 33. dist. 17.

DISPUTATIO V.

De bello, rixa, & duello, quatenus Charitati contraria sunt.

DISPVTATIO de bello, rixa, & duello potius ad virtutem iustitiae, quam charitatis videbatur pertinere, sed quia D. Thomas 2. 2. quast. 40. & eius interpretes communiter agentes de charitate, de his tractant, vixit contra rixam, quae est charitatis effectus, ideo moueor de illis in praesenti habere sermonem.

PUNCTVM I.

Quid sit bellum, & an licitum sit.

- 1 Vnde dicitur bellum, & quae ratione definitur.
- 2 Bellum aliud est offensiuum, aliud defensiuum.
- 3 De fide est licitum esse bellum, si conditiones debite seruantur.
- 4 Aliquantum est in praecipuo.
- 5 Proponuntur quadam haeticorum argumenta.
- 6 Fit illis satis.
- 7 Tres conditiones sunt ad iustum bellum requisitae, & quae haec sunt.

Bellum dicitur, vt Priscian. sentit per antiphrasim, quasi nihil bellum, & pulchri habeat per se. Non enim bellum per se est appetibile; imò potius quantum fieri possit vitandum, ob grauissimam mala, quae secum trahit: caedunt enim multi, & saepe innocentes, vrbes diripiuntur, diuina dilapidantur, & regna poereunt, non igitur appeti debet per se sed eo modo, quo medicina appetitur. Alij è contra à bello, & cono deducunt, quia ex fine bono, & pulchro fit, qualis est propulsa iniuria, pacem obtinere. Alij vt Festus, à bellis deriuant, quia belluarum est mutuo se laniatu cõficere, sed vadeunque bellum dicatur, cõmunitur à DD. definitur